Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto HE 70/2024 vp

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi.
Asiantuntijalausuntonamme annamme seuraavat esitykset ja huomioit:

Jälkikäteistarkistusta koskevat ehdotukset

Hyvinvointialueiden rahoitus on kokonaisuus. Jo hyvinvointialueen lyhyen elinkaaren aikana rahoitukseen tehty leikkauksia sen eri osista, joita ei ole arvioitu kokonaisuutena, miten ne vaikuttavat hyvinvointialueen tilanteeseen. Hyvinvointialueiden rahoituksen kasvu/vähentyminen on hyvin erilaisia alueen väestöstä riippuen tulevina vuosina. Kun rahoituslakiin rakennettua kokonaisuutta muutetaan, tulee sitä arvioida kokonaisuutena.

Hallituksen esityksessä ollaan muuttamassa hyvinvointialueiden rahoitusta, mutta lopputulos kokonaisuutena alueen näkökulmasta jää epävarmaksi. Huomioiden hyvinvointialueiden erittäin haastava tilanne lähtökohtaisesti talouden tasapainottamisen näkökulmasta, ei tulisi missään nimessä vielä vaikeuttaa tilannetta. Sen sijaan kannustimien löytäminen siihen, että taloutta tasapainotettaisiin ensimmäisinä vuosina, on kannatettavaa. Hyvinvointialueiden talous tulee nyt ensin saada vakaalle pohjalle.

Esityksen mukaan siirtymävaiheen jälkeen rahoituksen jälkikäteiskorjaus tehtäisiin vain 70-prosenttisesti, jolloin 30 prosenttia jäisi hyvinvointialueiden itsensä katettavaksi mahdollisessa alijäämätilanteessa. Jo yhden miljoonan alijäämän kattamiseen tulee alueella joko vähentää merkittävästi henkilökuntaa, vuokria tai ostopalveluita. Siitä syystä tämä uusi keino kiristää jälleen hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta, ei ole kannatettava.

Hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistukseen esitetty omavastuun muutos voi toimia kannustavana elementtinä, kun hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on kestävällä pohjalla ja alijäämät on katettu. Jälkikäteistarkistuksen omavastuuosuuden käyttöä tulisi näin ollen siirtää eteenpäin.

Esityksen mukaan yksittäisille alueille myönnettyä lisärahoitusta ei jatkossa otettaisi huomioon jälkikäteistarkistuksessa. Tämä muutos on ristiriitainen hyvinvointialueiden rahoituslain 11 § ja 26 § kanssa, koska niissä määritetään, että lisärahoitusta voidaan myöntää vain, jos rahoituksen taso on todettu olevan riittämätön perustuslaissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen tehtävien järjestämiseen. Eli rahoituksen myöntäminen on edellyttänyt arviointia, että se on välttämätöntä. Vaikkakin

lisärahoitus kohdistuisi epätarkoituksenmukaisesti kaikille alueille, eikä vain lisärahoituksen kohteena olleelle alueelle, niin lisärahoitus kertoo kuitenkin myös kansallisen todellisen kokonaisrahoituksen tarpeen tason, ja on siten mielestämme huomioitava jälkikäteistarkastuksessa.

Asiakasmaksumuutosten huomioon ottaminen rahoituksessa

Esitys asiakasmaksujen indeksitarkistusten muuttamiseksi vuosittaisiksi on kannatettavaa. Tällöin kustannusvastaavuus säilyisi oikealla tasolla vuosittain.

Hyvinvointialueiden toiminnan rahoituksen kannalta asiakasmaksut ovat merkittävä osa. Asiakasmaksujen korotusten vähentäminen hyvinvointialueiden rahoituksesta ei ole kannatettavaa, vähennys heikentää entisestään hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta. Jos vähennys tehdään, poistaa se alueellisen mahdollisuuden päättää asiakasmaksujen suuruudesta ja siten kaventaa itsehallinnollisen alueen oikeuksia.

Pelastustoimen riskikertoimen tietopohjan tarkentaminen

Pelastustoimen riskikertoimien laskentaan liittyvien muutosten osalta ehdotetut tekniset tarkennukset nähdään hyvänä, koska niillä korjataan alkuperäiseen pykälän muotoiluun jäänyt virhe. Myös riskiruutujen määräytymisperusteiden päivittäminen nähdään hyvänä, koska se oletusarvoisesti parantaa rahoitusmallin vastaavuutta todelliseen palvelutarpeeseen.

Vaasassa 6.10.2024

Marina Kinnunen
hyvinvointialuejohtaja